॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ तया विसृष्टो निर्गम्य स्वमेव भवनं ययौ । विनिन्दन् स स्वमात्मानं कौशिको द्विजसत्तमः । १२००

इति श्रीमहाभारते आरण्यपर्व्वणि मार्कण्डेयसमास्यापर्व्वणि पतिव्रतोपाख्याने पञ्चाधिकद्विशतोऽध्यायः ॥ २०५ ॥

॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ चिन्तयित्वा तदाश्चर्य्यं स्त्रिया प्रोक्तमशेषतः । विनिन्दन् स स्वमात्मानमागच्छत दत्राबभौ ।
चिन्तयानः स्वधर्म्मस्य सूक्ष्मां गतिमवाप्नुयात् । श्रद्दधानेन वै भाव्यं गच्छामि मिथिलामहं ।
कृतात्मा धर्म्मवित्तस्यां व्याधो निवसते किल । तं गच्छाम्यहमद्यैव धर्म्मं प्रष्टुं तपोधनं ।
इति सञ्चिन्त्य मनसा श्रद्दधानः स्त्रिया वचः । बलाकाप्रत्ययेनासौ धर्म्मैश्च वचनैः शुभैः ।
संप्रतस्थे स मिथिलां कौतूहलसमन्वितः । अतिक्रमन्नरण्यानि ग्रामांश्च नगराणि च । १२०१

ततो जगाम मिथिलां जनकेन सुरक्षितां । धर्म्मसेतुसमाकीर्णां यज्ञोत्सववतीं शुभां ।
गोपुराट्टालकवतीं हर्म्यप्राकारशोभनां । प्रविश्य नगरीं रम्यां विमानैर्ब्बहुभिर्युतां ।
पुष्पैश्च बहुभिर्य्युक्तां सुविभक्तमहापथां । अश्वैरथैस्तथा यानैर्योधैश्च बहुभिर्युतां ।
हृष्टपुष्टजनाकीर्णां नित्योत्सवसमाकुलां । सोऽपश्यद्बहुवृत्तान्तां ब्राह्मणः समतिक्रमन् ।
धर्म्मव्याधमपृच्छच्च सचास्य कथितो द्विजैः । अपश्यत्तत्र गत्वा तं सूनामध्ये व्यवस्थितं । १२०५

मार्गमाहिषमांसानि विक्रीणन्तं तपस्विनं । आकुलत्वाच्च क्रेतॄणामेकान्ते संस्थितो द्विजः ।
स तु ज्ञात्वा द्विजं प्राप्तं सहसा सम्भ्रमोत्थितः । आजगाम यतो विप्रः स्थित एकान्तदर्शने ।
॥ व्याध उवाच ॥ अभिवादये त्वां भगवन् स्वागतन्ते द्विजोत्तम । अहं व्याधो हि भद्रन्ते किं करोमि प्रशाधि मां ।
एकपत्न्या यदुक्तोऽसि गच्छत्वं मिथिलामिति । जानाम्येतदहं सर्व्वं यदर्थं त्वमुपागतः ।
श्रुत्वा च तस्य तद्वाक्यं स विप्रो भृशविस्मितः । द्वितीयमिदमाश्चर्य्यमित्यचिन्तयत द्विजः । १२०५

अदेशस्थं हि ते स्थानमिति व्याधोऽब्रवीदिदं । गृहं गच्छाव भगवन् यदि ते रोचतेऽनघ ।
॥ मार्कण्डेय उवाच ॥ बाढमित्येव तं विप्रो हृष्टो वचनमब्रवीत् । अग्रतस्तु द्विजं कृत्वा स जगाम गृहं प्रति ।
प्रविश्य च गृहं रम्यमासनेनाभिपूजितः । पाद्यमाचमनीयञ्च प्रतिगृह्य द्विजोत्तमः ।
ततः सुखोपविष्टस्तं व्याधं वचनमब्रवीत् । कर्म्मैतत्ते न सदृशं भवतः प्रतिभाति मे ।
अनुतप्ये भृशं तात तव घोरेण कर्म्मणा ॥ व्याध उवाच ॥ कुलोचितमिदं कर्म्म पितृपैतामहं परं । १२०२

वर्त्तमानस्य मे धर्म्मे स्वे मन्युं माकृथा द्विज । विधात्रा विहितं पूर्व्वं कर्म्म स्वमनुपालयन् ।
प्रयत्नाच्च गुरू वृद्धौ शुश्रूषेऽहं द्विजोत्तम । सत्यं वदे नाभ्यसूये यथाशक्ति ददामि च ।
देवताऽतिथिभृत्यानामवशिष्टेन वर्त्तये । न कुत्सयाम्यहं किञ्चिन्न गर्हे बलवत्तरं ।
कृतमन्वेति कर्त्तारं पुरा कर्म्म द्विजोत्तम । कृषिगोरक्षवाणिज्यमिह लोकस्य जीवनं ।
दण्डनीतिस्त्रयी विद्या तेन लोको भवत्युत । कर्म्म शूद्रे कृषिर्व्वैश्ये संग्रामः क्षत्रिये स्मृतः । १२०२

ब्रह्मचर्य्यतपोमन्त्राः सत्यञ्च ब्राह्मणे सदा । राजा प्रशास्ति धर्म्मेण स्वकर्म्मनिरताः प्रजाः ।
विकर्म्माणश्च ये केचित्तान् युनक्ति स्वकर्म्मसु । भेतव्यं हि सदा राज्ञा प्रजानामधिपा हि ते ।
धारयन्ति विकर्म्मस्थं नृपा मृगमिवेषुभिः । जनकस्येह विप्रर्षे विकर्म्मस्थो न विद्यते ।